

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ

Історія світової музичної культури

Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	034 Культурологія
Освітня програма	Музична культурологія

Курс	1,2,3
Семестр	1,2,3,4,5,6

Статус	Обов'язкова

ECTS	19,5
Годин	585
Лекції	136
Семінари	136
Самостійна робота	298

Семестровий контроль	залік, екзамен

Інформація про викладача

ПІБ	Тишко Сергій Віталійович , професор, доктор мистецтвознавства. Гадецька Анна Миколаївна , в. о. доцента, кандидат мистецтвознавства. Швець Наталія Олександрівна , в. о. доцента, кандидат мистецтвознавства.
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=tFQDy74AAAAJ
e-mail	ststysh@gmail.com agada@bigmir.net natala.shvets@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Основною метою навчальної дисципліни «Історія світової музичної культури» є розкриття глибокої історичної детермінованості принципів еволюції музичних стилів у процесі розвитку західноєвропейської культури та виявлення єдності проявів типів художнього мислення в різних видах мистецтва певної історичної доби. У зв'язку з цією метою завданням курсу є опанування студентами навичками висвітлення музичних явищ у широкому культурному контексті, набуття широкої музичної ерудиції, формування культурологічного підходу як до аналізу творчості видатних митців, так і окремих музичних творів.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть наступних здатностей та вмінь:

- аналізувати існуючі засоби та підходи до вивчення різних музичних культур;
- самостійно знаходити та відбирати інформацію стосовно предмету курсу,
- критично оцінювати історичні та художні явища, наукові концепції;
- самостійно робити неупереджені висновки, спираючись на фактологічний матеріал.

Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх і наукових галузей. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна дисципліна пов'язана з такими дисциплінами: «Історія та теорія світової культури», «Історія стилів в мистецтві», «Історія української музичної культури», «Філософія», «Естетика», «Соціологія культури» тощо.

Отримані практичні навички та засвоєні теоретичні знання під час вивчення навчальної дисципліни можна використовувати у подальшому під час опанування навчальних дисциплін: «Історія української музичної культури», «Практика з редагування та журналістика у галузі культури». На рівні магістерської підготовки курс може стати засадничим для таких дисциплін як «Сучасні проблеми культурної політики в Україні та світі», «Моделювання і проектування культурних практик» та інших.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Google Meet. Під час навчання та для взаємодії зі студентами залучаються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань, а також обладнання (проектор та електронні презентації для лекційних та практичних занять), музичні інструменти тощо.

Перелік тем

Модуль I. Музична культура давніх епох (від стародавніх часів до першої половини XVIII століття) у дзеркалі сучасних наукових концепцій.

Тема 1. Історія музики як наука.

Тема 2. Розвиток музичної творчості у первісну епоху.

Семінар. Музична культура стародавніх цивілізацій: Шумеро-Вавилонське царство, Єгипет, Китай, Індія.

Семінар. Музична культура Античності.

Семінар. Музична культура Стародавньої Греції.

Тема 3. Музична культура Західноєвропейського Середньовіччя (V-XV ст.).

Семінар. Музична культура Середньовіччя.

Тема 4. Музична культура епохи Ренесансу (XIV–XVI ст.).

Семінар. Музична культура доби Ренесансу.

Тема 5. Музична культура XVII століття – початку Нової історії.

Тема 6. Формування національних оперних традицій і шляхи їх розвитку у країнах Західної Європи кінця XVII ст. : Франція, Англія, Німеччина.

Семінар. Основні етапи становлення жанру опери у XVII столітті.

Тема 7. Італійська опера кінця XVII ст. – першої половини XVIII ст. та її роль у загальноєвропейській музичній культурі.

Тема 8. Г. Ф. Гендель (1685–1759): від опери *seria* до опери-драми.

Тема 9. Інструментальні школи XVII – першої половини XVIII ст.

Тема 10. Історична роль творчості Й. С. Баха у становленні німецької композиторської школи та світової музичної культури.

Семінар. Оперна реформа К. В. Глюка (1714–1787).

Семінар. Західноєвропейська опера останніх десятиліть Просвітницької доби.

Модуль II. Музична культура другої половини XVIII-першої половини XIX ст.: передумови формування класичних стилів

Тема 1. Передумови виникнення класичного симфонізму: основні джерела та особливості розвитку інструментальних шкіл Європи. Історичне значення творчих відкриттів Гайдна – засновника відецького класицизму.

Тема 2. Нова ідейно-художня концепція світу у спадщині Моцарта.

Семінар. Оперна творчість В. А. Моцарта.

Тема 3. Людвіг ван Бетховен (1770–1827) як останній представник докласицизму.

Семінар. Симфонічний метод Людвіга ван Бетховена.

Тема 4. Романтизм як художній стиль. Особливості еволюції жанрової системи музичного мистецтва у першій пол. XIX ст.

Тема 5. Етапи творчого шляху Ф. Шуберта. Характерні риси стилю композитора (жанри, образи, музична мова, принципи формотворення).

Тема 6. Р. Шуман (1810–1856) та німецька романтична традиція.

Семінар. Г. Берліоз (1803–1869) в контексті французької національної культури.

Тема 7. Ф. Мендельсон (1809–1847) та його внесок у розвиток німецької національної традиції.

Семінар. К. М. Вебер (1786–1826) та німецький національний оперний театр.

Тема 8. Опера епохи романтизму в Італії: Дж. Россіні (1792–1868).

Семінар. Італійський ліричний театр В. Белліні (1801–1835) та Г. Доницетті (1797–1848).

Семінар. Основні тенденції розвитку західноєвропейської художньої культури XIX ст.

Тема 9. Шляхи формування жанру французької ліричної опери. Ш. Гуно.

Тема 10. Ж. Бізе (1838–1875) та французька музична культура XIX ст.

Семінар. Французька лірична опера: інтерпретація літературних сюжетів.

Тема 11. Постаць та художні відкриття Дж. Верді (1813–1901) як творця італійського варіанту музичної драми.

Семінар. Жанр музичної драми в творчості Дж. Верді.

Тема 12. Романтична основа творчості Р. Вагнера та еволюція ідейно-художніх принципів композитора.

Семінар. Тетралогія Р. Вагнера "Перстень Нібелунга".

Тема 13. Загальноромантична основа філософсько-естетичних поглядів Ф. Ліста, специфіка втілення романтичних ідей у музичній творчості.

Тема 14. Й. Брамс (1833–1897) та австро-німецький пізньоромантичний симфонізм.

Тема 15. А. Брукнер (1824–1896) як представник пізньоромантичного епічного симфонізму.

Модуль III. Музична культура межі століть: естетика пізніх стилів, неостилі.

Тема 1. Програмний симфонізм та пізньоромантична опера Р. Штрауса (1864–1949).

Семінар. Програмний симфонізм Р. Штрауса.

Тема 2. Г. Малер (1860–1911) та австронімецький пізньоромантичний симфонізм.

Тема 3. Норвезька класична композиторська школа та Е. Гріг як її засновник.

Семінар. Джакомо Пуччіні як представник італійської оперної школи кінця XIX–поч. XX ст.

Тема 4. Основні тенденції розвитку музичної культури Західної Європи з 90-х рр. XIX ст. до 1945 р.

Семінар. К. Дебюссі в контексті французької художньої культури межі XIX–XX ст.

Тема 5. Спрямованість еволюції творчих принципів М. Равеля, типологічно-естетична основа фортепіанної та симфонічної творчості.

Семінар. Нововіденська школа і музичний імпресіонізм.

Тема 6. Музична культура Німеччини. П. Хіндеміт (1895–1963) і музичний неокласицизм.

Тема 7. К. Орф (1895–1977) як видатний реформатор музичного театру.

Семінар. Французька музична культура: "Шістка".

Модуль IV. Основні тенденції розвитку музичної культури народів Східної Європи у першій половині XIX ст. Романтизм як провідний стиль доби.

Тема 1. Культурологічні основи вивчення музичних культур народів Східної Європи. Історичний огляд: загальні риси та національні особливості.

Семінар. Проблема стилю, жанру та виконавської інтерпретації в історії музичної культури.

Тема 2. Особливості світосприйняття та індивідуальний стиль композитора-романтика в культурному просторі Східної Європи.

Тема 3. Романтизм у творчості М. Глінки. Оркестровий стиль М. Глінки.

Семінар: Особливості європейських концептів чарівної опери на прикладі образної системи та драматургії “Руслана і Людмили” М. Глінки.

Семінар. Романтичні мандри як культуротворчий чинник у творчості композиторів-романтиків (на прикладі творчої біографії М.Глінки). Круглий стіл.

Тема 4. Провідні романтичні течії та тенденції у музичній культурі Східної Європи. Особливості польської художньої культури першої половини XIX століття. Постать та творчість Ф. Шопена.

Семінар. Музичний стиль Ф. Шопена: складові інтонаційного синтезу.

Семінар. Фортепіанна мініатюра Ф. Шопена в світлі романтичної музичної естетики.

Тема 5. Становлення національної польської оперної культури. Творчість С. Монюшки.

Семінар. Національний рух в чеській музичній культурі середини та другої половини XIX століття. Б. Сметана – засновник чеської музичної класики.

Тема 6. Музична культура Чехії XIX століття. Творча біографія А. Дворжака. Симфонічний стиль А. Дворжака (на прикладі V симфонії).

Тема 7. М. Мусоргський: значення творчого спадку в світовій музичній культурі. Художні погляди та характеристика стилю митця.

Тема 8. «Борис Годунов» М. Мусоргського як прояв оперної реформи у другій половині XIX століття.

Тема 9. Рух від факту історичного до факту художнього як культурно-історична тенденція. “Хованщина” М. Мусоргського.

Семінар. “Хованщина” М. Мусоргського: досвід порівняння сучасних режисерських рішень у провідних світових театрах.

Тема 10. Провідні засади культуртрегерської діяльності композиторів другої половини XIX століття (на прикладі творчої особистості М. Балакірева). Митець та громадський діяч в культурі доби.

Семінар. Організація симфонічного циклу як проблема музичної культури у творчості композиторів Східної Європи другої половини XIX століття.

Семінар. Симфонічна музика східноєвропейських романтиків в культурі доби (на прикладі симфонічних творів М. Балакірева та О. Бородіна).

Модуль V. Музична культура пізнього романтизму та "Срібного століття": вектори спрямування музичної естетики.

Тема 1. Міф як культурний наратив в опері. Шляхи розвитку стилю модерн в опері (на прикладі “Золотого півника” М. Римського-Корсакова).

Тема 2. Орієнталізм у східноєвропейській музичній культурі. Відкриття нових шляхів транскультурних процесів.

Семінар. Слов'янська міфологія у культурній концепції та інтонаційній драматургії опери М. Римського-Корсакова “Снігуронька”.

Тема 3. П. Чайковський: творча біографія у культурному дискурсі доби.

Семінар. Еволюція симфонічного стилю П. Чайковського: від IV до VI симфонії.

Семінар. Опера “Пікова дама” П. Чайковського та проблема культурного міфу.

Тема 4. Мініатюризм в музичній культурі як прояв художньої тенденції часу (на прикладі творів А. Лядова).

Тема 5. Культурний синтез як провідна риса композиторського мислення (на прикладі творчого спадку С. Танєєва). Переосмислення жанру симфонії у музичній культурі Східної Європи на межі XIX–XX століть (на прикладі Симфонії №4 С. Танєєва).

Семінар: Культурні модуляції в жанрі хорової кантати. Кантата “Іоанн Дамаскін” С. Танєєва.

Тема 6. Риси творчої особистості С. Рахманінова в культурі його часу та у проекції на індивідуальний стиль. Проблема еміграції у творчій біографії С. Рахманінова. Еволюція симфонічного стилю митця: від II симфонії до “Симфонічних танців”.

Семінар. Модус ностальгії як загальноєвропейська культурна тенденція часу: стиль С. Рахманінова у симфонічних творах.

Семінар. Фортепіанний стиль С. Рахманінова: жанрові модуляції інструментальної мініатюри.

Тема 7. Символізм в культурі початку XX ст.: творчість О. Скребіна. Трансформації традицій європейської фортепіанної культури. Індивідуальний стиль та піанізм О. Скребіна.

Семінар. Культурні парадигми в розвитку симфонічного стилю О. Скребіна (на прикладі III симфонії, “Поєми екстазу”).

Модуль VI. Музична культура XX століття: стильові та естетичні пошуки.

Тема 1. Художні особливості музичної культури народів Східної Європи у загальносвітовому контексті: головні культуротворчі чинники.

Тема 2. І. Стравінський: національне та космополітичне у творчості: постать, світогляд, естетика, стиль.

Тема 3. Проблема національного у творчості І. Стравінського. Новий балетний формат як синтетичне явище культури: “Петрушка”, “Весна Священна”.

Тема 4. С. Прокоф’єв: парадокси еволюції світосприйняття та стилю на тлі культурно-історичних подій доби.

Семінар. Театр представлення як загальнокультурна тенденція; сатира та пародія в опері “Любов до трьох помаранчів” С. Прокоф’єва.

Семінар. Нові тенденції у симфонічній культурі першої половини XX століття: екзистенційні концепти симфонічного стилю С. Прокоф’єва.

Тема 5. Митець, влада, доба: колізії творчої долі Д. Шостаковича у світлі культурологічних концепцій деміфологізації. Особистість та суспільство у концептуальній складовій оперного твору: «Катерина Ізмайлова» Д. Шостаковича.

Тема 6. Симфонія як історичний літопис епохи: особливості симфонічного стилю Д. Шостаковича.

Семінар. Особливості поетики камерно-інструментальної музики першої половини XX століття: камерно-інструментальна творчість Д. Шостаковича.

Семінар. Проблеми пізнього стилю як відображення домінуючих культурних процесів: симфонічний стиль пізнього періоду творчості Д. Шостаковича.

Тема 7. “Нова фольклорна хвиля” в музичній культурі другої половини XX століття.

Тема 8. Композиторська творчість 70-80-х років XX сторіччя у культурному діалозі музичних епох. Стильові пошуки періоду поставангарду.

Семінар. Процеси оновлення жанру симфонії у другій половині XX століття (на прикладі симфонічної творчості А. Шнітке).

Тема 9. Особливості музичного авангарду в Східній Європі: діалог культур. Індивідуальний стиль Е. Денісова.

Семінар. Філософсько-релігійна тематика в музичній культурі Східної Європи другої половини XX століття (на прикладі творчості С. Губайдуліної).

Тема 10. Від етнографічного до універсального: культурний синтез в творчості К. Шимановського.

Семінар. Чеська музична культура в XX столітті. Загальні стильові риси творчості Л. Яначка та Б. Мартіну.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, диспут, презентація, з обов’язковим використанням інформаційно-комунікативних технологій при підготовці до занять, есе.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Реферат за обраною тематикою	10
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	10

4.	Відвідування лекцій	10
	Підсумкова контрольна робота	...
5.	Екзамен (залік)	50
	Всього	100

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Навчання іноземною мовою (за потреби)

За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англomовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Неформальна освіта.

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів тощо.